

A RACIONÁLIS MÉRETEZÉSI MÓDSZER ALKALMAZÁSA

Általános ismertetés:

A racionális méretezési módszer a csapadékvízvezetés területén járatos és régóta alkalmazott eljárás a mértékadó elvezetendő vízmennyiség (Q_{max}) meghatározásához. A módszer empirikus alapokon közelítő értéket ad, amelynek **helyessége nagyban függ a méretezési módszertan helyes és körültekintő alkalmazásától!**

A racionális méretezési módszer alapelve, hogy egy adott méretezési szelvényben a mértékadó vízhozam (Q_{max}) akkor alakul ki, amikor **a csapadék időtartama megegyezik a méretezési ponthoz tartozó összegyülekezési idővel**. Az összegyülekezési idő az az időtartam, amely alatt a méretezési ponthoz tartozó vízgyűjtő terület valamennyi (lefolyási úthossz alapján mértékadó) részéről a lefolyó víz eléri az adott pontot, vagyis a vízszállításba bekapcsolódik.

(Q_{max}) - A MÉRTÉKADÓ VÍZHOZAM MEGHATÁROZÁSA

$$Q_m = i_p \times K \times \alpha \times A$$

ahol

i_p	mértékadó csapadékkintenzitás (l/s × ha),
K	klíma biztonsági szorzó,
α	lefolyási tényező,
A	vízgyűjtő terület nagysága (ha).

A módszertan alkalmazhatóságának feltételei:

A racionális méretezési módszer egy egyszerűsített méretezési módszer, amely csak korlátozott körülmények esetén alkalmazható alapvetően relatívan homogén vízgyűjtők esetében. **Nem alkalmazható** az alábbi esetekben:

- Olyan rendszereknél,
  - ahol árhullám csökkentés,
  - tározás,
  - alvízi visszaduzzasztás,
  - a felszíni természetes lefolyást befolyásoló beavatkozás történik.
- 60 percet meghaladó összegyülekezési idő esetén.
- Ahol a terület nagysága meghaladja az 2 km²-t

Azokban az esetekben, ahol a racionális méretezési módszer nem alkalmazható, a módszertan alapján kapott értékek csak tájékoztató, orientáló adatként használhatóak, a számítást ki kell egészíteni további tapasztalati vagy szimulációs méretezési eljárással. Az így kapott eredmények kiértékelése alapján kell meghatározni a mértékadó elvezetendő vízmennyiséget.

(i_p) - MÉRTÉKADÓ CSAPADÉKINTENZITÁS MEGHATÁROZÁSA RACIONÁLIS TERVEZÉSI MÓDSZERHEZ

Az (i_p) meghatározásához első lépésként **le kell tölteni a HungaroMet Nonprofit Zrt.** nyílt adatbázisából a tervezési területhez legközelebb eső csapadékmérő-állomás adataiból meghatározott adott visszatérési időtartamhoz (p) tartozó 10, 20, 30 és 60 perces intenzitás (i_{p-10}, p-20, p-30, p-60 (mm/h, l/(s × ha))) adatokat.

$$1 \text{ mm/h} = 2,78 \text{ l/(s} \times \text{ha)}$$

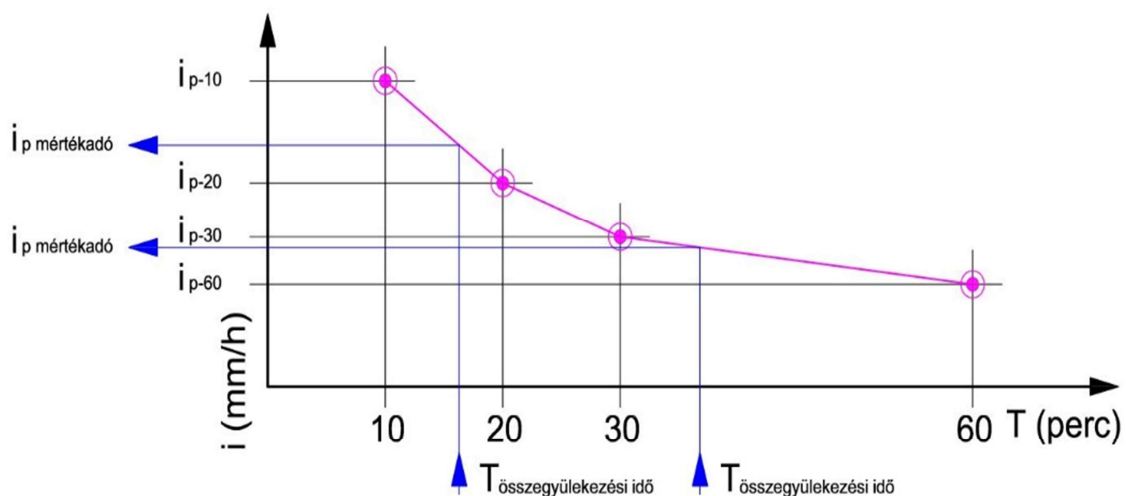
$$0,36 \text{ l/(s} \times \text{ha)} = 1 \text{ mm}$$

Az adatok táblázatos megjelenítési formája:

Mérőállomás: száma; megnevezése

intenzitás (mm/h)	10 perces	20 perces	30 perces	60 perces
x éves – x %-os	(adat)	(adat)	(adat)	(adat)

A kapott adatok alapján megszerkeszthető az adott területhez tartozó egyszerűsített csapadékmaximum függvény. A függvény felszerkesztésekor a pontokat lineárisan kell összekötni.

Példa az (i_p) érték, az összegyülekezési idő meghatározására, ha a T összegyülekezési idő 10 és 20 perc közé esik:

$$i_p \text{ mértékadó} = i_{p-20} + \left(\frac{(T_{20}-T \text{ összegyülekezési idő}) \times (i_{p-10} - i_{p-20})}{(T_{20} - T_{10})} \right)$$

Az ábrából, illetve a képlet alkalmazásával lineáris interpolációval meghatározandó az adott összegyülekezési időhöz tartozó (i_p) intenzitás érték.